

Megjelenik
1 évfolyam 12 íven,
egyes szám a hónap 1-én.
Előfizetési díja:
1 forint.

IRODALMI SZEMLE.

KIADÓ ÉS SZERKESZTŐ:
LUGA LÁSZLÓ.

Hirdetések
kétszer hasábozott
petitsoronként
6 krajezárral
számíttatnak.

Eger. V. évfolyam.

5. szám.

Május 1-én, 1880.

Az irodalmi kritikáról.

Ha valaki, bizonyosan ez a kis lap beszélhet erről; senki sem mondhatja, hogy a más udvarán takarít. Az ő mestersége: kritizálni, — akár még a kritikát is.

De van-e rá ok, hogy szová tegyük az irodalmi kritikát? — Én azt gondolom, van. Már az maga, hogy bizonyos igazságok emlegetése soha sem egészen haszontalan, elég volna oknak. Pedig ezen túl is van még, amit igen könnyen észre vehetett mindenki, ha az újabb idők irodalmi gazdálkodását figyelemmel kísérte.

Csak magunkkal törődöm most: nem nézek messzebb, csak a magunkét, a k a t h o l i k u s s z e l l e m ű irodalmat nézem. — Olyan szépen neki vette magát ez a jó ideig parlag mező, hogy igazi örömmel emlegethetjük a „lendületét“. Hiszen emlegethetjük is. Van szántó-vető, ha nem is sok, de elég; és egyre szaporodik azoknak a száma is, kik a termést várják. Nem hiányoznak a d ű l l ő j á r ó k sem, kik vizsga szemmel keresik a dicsérni vagy gáncsolni valót a közös gazdaságban, — és ezek volnának a k r i t i k u s o k .

Mindenki tudja, hogy ezeknek a dolga főbenjáró dolog; vajjon tudják-e ők maguk is? Mint ha nem mindenik tudná . . . Épen az a könnyelműség (vagy tulbuzgóság), ami mostanában az ő dolgukon látszik, készíttet rá, hogy a kritikáról szóljunk.

A nem-kath. irodalom szép keveset törődik a mienkkel; elvértve esik meg, hogy ennek egyik-másik termékét érdemleges figyelemre méltatja. Még az ellenséges szándék is többnyire beéri az agyonhallgatással.

Tehát magunkra vagyunk hagyatva, — s ez még nem is volna nagy baj. De mit csinálunk — magunkkal? Ha á t a l á b a n kell felelnem, nem tudok mást mondani, minthogy a g y b a f ő b e d i c s é r j ű k e g y m á s t . Bizonyos, hogy — ha nem is mindig, de legtöbbször —

az ügy szeretetéből fakadó tulbuzgóság cselekszi ezt; mindazonáltal jól mondhatnám könnyelműségnek is, mert a meggondolatlan jóakarát ártóbb néha, mint az ellenséges szándék. — Aztán utóvégre is egyre megy: akár széngőzzel — akár tömjénfüsttel fojtogassunk valakit, ha bele fullad. — Azért vélem, hogy nem lesz haszontalan egyetmást elmondani a kritikáról; nem is újságképpen, hanem csak szellőztetés végett.

Az irodalmi kritika főadatát, úgy elméletben, nagyon is tudjuk. Nem más az, mint a szóba fogott mű önálló becsének és szakbeli rokonait illető viszonyának okkalmóddal való föl-tüntetése, — mi által egyrészt a szerzőnek érdemlett elismerést és okulásra alkalmat, másrészt meg a közönségnek megbízható tájékozást nyújt. Ita communiter.

Már most ezt a körmön font definitiót bon-togassuk kissé a praxis számára.

Mindenekelőtt nyilván való, hogy a kritikának semmi dolga személyekkel. Ezekre tekintettel sem szabad lennie, — ámbár tudhatja, hogy fine finale minden szava, kellemesen vagy kellemetlenül, személyt vagy személyeket fog érinteni. A kritika csak a tárgygyal foglalkozik. Ide illő mondás, hogy jó bíró felejtí a komaságot; de ha már bizonyos személyes tekintetek olyképpen fűződnek a kérdéshez, hogy a kritika kezelője magát azokon tultenni bajosnak érzi: szabadságában áll hallgatni; azonban ha szól, a tárgyilagosság kötelme alól mi sem menti föl.

Ez úgy általában. Hanem azt mondja a definitio, hogy a kritikus dolga okkalmóddal essék. Ami először is azt jelenti, hogy a kritikával össze nem fér semmi rendetlen indulat, szenvedély; mert a kritika judicium, a szenvedély pedig a bíraskodó ész megvesztegetője. Akit indulat hajt, az nem ér rá az okokat fontolni, és amit tesz, nem esik az okkal. — A szenvedélylyel együtt szükségképen ki van zárva aztán

minden oly invectiv modor, gyanúsítás stb., minőkre csak a szenvedély vagy önérdektől izgatott lélek vetemül. — Nincs is senki, aki ezeket kétségbe vonná: hál' Istennek, olyan is ritkán akad köztünk, aki elfeledné.

Hanem a definitio másrészt meg azt is jelenti, hogy a valódi kritika föladata nem lehet ám az a minden áron való pacificálás sem, mely szorongva s csak azon reményben meri kimondani gáncsát, hogy az nem fog „megilletődést eredményezni.“ — Ugyan mitől szepeg annyira? Hiszen ha tévedett: veritas non moritur: ha pedig helyes a kifogása: veritas neminem laedit. A keresztényszeretethez nagyon jól illik a meggyőződés őszinte beszéde. — Az ok nélkül való érzékenykedés pedig férfiak közt ne is várja, hogy ügyet vessenek rá.

Jó, jó; hiszen nem is a kényesek kedvéért, hanem a szent ügy érdekében! . . . Így szokás vitatni a szőrmentiben való kritizálás szükségét, azt mondván, hogy jó irányu irodalmunk amugy is gyér termékeit minden áron ápolgatnunk kell, s az e térre lépő erőket vétek elriasztani. Mind igaz. De vajjon a dicsőítésben áradozó recensiokkal fogjuk ezt elérni? Aki gyümölcsös kertjében a füvek simogatására fordítja fő gondját, és környezetével is elhitéti, hogy azok ott első rangu fontossággal bírnak: az ugyan ne számítson termőgazdag fákra. A maga nevéen mondva: ha a jó szándéku s jó irányu ugyan, de különben silány vagy középszerű termékeket mind megannyi irodalmi jelességek gyanánt tüntetjük föl. — ápoljuk-e ezzel az irodalmat? Dehogyan: a csalódások reactiója okvetetlen előáll, s azt a hitelt legnehezebb vissza szerezni, melyet magunk játszottunk el. Vagy talán buzdítólag hatunk azzal a termelő erőkre? Ép oly kevéssé; az önbeesüket érző szellemek olyatén kritikában ugyan nem találhatnak semmi buzdítást; ellenben: miért erőltesse magát az, kivel elhitétték, hogy egy lépéssel a Parnassusnak tetejére hágott . . . Ami végül az elriasztás vétkét illeti, azt gondolom, hogy akít a méltányosan igazságos kritika visszariaszt, annak elvonulása ugy sem veszteség.

De férne szó még e dologhoz más tekintetből is. Hol van az megírva, hogy a kath. irodalmi kritikának egyáltalán kisebb, szerényebb mértékkel kell élnie, mint a másnak? Vagy délibáb-e az, melynek kedves tüneményeit nem

merjük erősebben szemügyre venni? A katholikus jelző, vagy — mea pace! kath. tartalom nebántsvirággá teszi-e az irodalmi terméket? — Tudom, hogy senki sem mondana igent ezekre; magam sem kérdésképpen kértem. Hanem az bizonyos, hogy az a fönt említett jóakaratu okoskodás a gyakorlatban odáig megy, hogy önkénytelenül ilyen kérdéseket fakaszt. Mintha teszem, a regény, mivel jámbor, már sikerült is; a beszéd, mivel predikáció, már irodalmi nyereség is volna! És a vers, mivel imádságos gondolatot nyomorit meg, nem is lehetne más, mint „kath. irodalmi csemege“! És a többi. Az ilyen kritika, vagyis inkább kritikátlanság lealázza irodalmunkat tekintélyében és akadályozza fejlődésében. Mert amily jótékony az érdemhez mért elismerés okkalmóddal adva; olyan igaz az is, hogy a meg nem érdemelt magasztalás elbizakodottá teszi a gyöngét, míg a valódi tehetségnek kedvét szegi.

„Ugyan fekete lehet a maga epéje — gondolja tán a kegyes olvasó — hogy olyan igen nem szereti a dicsőítést! Talán a ledorongolásban lenné kedvét?“ — Igazán mondom, hogy nem. „Ahá! tehát az arany középuton?“ — Meglehet; hanem erre már több szóval kell felelnem. Nem hiszem én, hogy a kritika elé csak ugy egyszerűen szabályul lehetne tűzni, hogy mindig a középuton járjon. Igaz, és szokás is rá hivatkozni, hogy virtus in medio consistit; aqu. sz. Tamás is ezt tanítja. De ha az ő Summájában egy articulussal odább olvasunk (1. 2. 9. 64. a. 2.) arra is megtanít, hogy az a medium non rei, sed rationis medium est. És ezt azért volt jó itt megemlíteni, mert az az aranyos „középség“, mint hajdan Rimay nevezte. — a kritikusoknak recommendálva igen könnyen olyan félreértést okozhatna, mintha a komolyan használni akaró kritikának egyedüli útja középen járna a magasztaló dicsérés és sárba rántó elítés között. Holott az idézett elv szerént is épen oly virtus, azaz jó és okos dolog lehet a bírálat, midőn valamely terméket a megsemmisítésig kiméletlen ítélettel sujt, mint mikor egy másikat magasztaló dicséretekkel halmoz el, — csak legyen az ítéletnek ott is, itt is igazi alapja tárgyában: consistat in medio rationis.

Mit akarok tehát? — Csak amit sz. Tamás tanít. Boldog boldogtalan hivatkozik ma az ő nevére; mért ne hivatkozhatnám én is. Azt ohaj-

tom, hogy legyen a mi kritikánk mindig virtus, a sz. Tamás értelmében. Itélete legyen okokkal mérve; és okait se szent ügyben, se jó szándékban, se komaságban ne, hanem az irodalmi termékekben, mint ilyenben, keresse.

Hát még mit? Lám mondom, hogy az itélet okokkal legyen mérve. Amihez azonban kissé több — hogy is mondjam? több — idő kívántatik, mint amennyivel nálunk az irodalmi rovatok munkásai jobbra rendelkezni szoktak. Egynémelyiknél nem is volna nehéz kimutatni, hogy nem igen nézett tovább az előszónál; vagy legalább kevesen kísérlék meg kimutatni, hogy tovább is néztek. — A szakbeli rokonok közt (idegen földön is!) körül tekinteni, s ez után az új szülöttnék érdemlett helyét kijelölni — derék munka volna a kritikus számára, aki nem csupán a könyvadások jegyzékeihez ír illusztrációkat, hanem a fejlődő irodalom valódi képébe rajzol egy-egy vonást. Kár, hogy minálunk ilyen munkával csak ritkán van találkozásunk. — A józan szigorúság aczéloz, erősít; a dédelgetés nem. Ha mégis volnának, akik ifjú irodalmunk érdekében azon megilletődéstől tartanak, melyet a méltá-

nyosan szigorú kritika esetleg okozhatna: a különféle irodalmak történetében — a mienkben is — megnyugtató feleletet találhatnak.

De végzek. Meglehet, hogy némely jó lélek ugyanis megsokallotta már ezt az izgága beszédet. Ne nyugodjék le a nap haragunk fölött: hadd mondjam el még békeltetőül, hogy „irodalmi“ rovataink összes tartalmát én sem nézem ilyen kritikus szemmel. Tudom, hogy nem minden is mertetés akar bírálat lenni, — és jól is teszi, hogy nem akar. Egy az, hogy nem is minden irodalmi termék hívja ki a kritikát; más részt meg nem csak pápaszemes bírálókra van szükség, hanem olyan buzgó szószólókra is, kik a jó ügynek azzal szolgálnak, hogy a nemes eszméket, szent igazságokat terjesztő művet ajánlásukkal minél számosabbak kezébe iparkodnak eljuttatni. Ezek dolga sincs minden felelősség nélkül; de mégis könnyebb volna nekik megtartani azt az egy szabályt: memor esto conditionis tuae! — általános kifejezésekkel a kritika mesgyéjén belül nem kaszálni. Mert a szószólás is csak szerivel módjával jó; különben meddő lesz, sőt árthat is.

(—)

Szemle.

Szentimrei M Szent Benedek élete és hatása és a szerzetesi intézmény történelmi és társadalmi jelentősége. A pannonhalmi sz. Benedek-rend által 1880-ban, sz. Benedek születésének 1400-ik évfordulóján tartott emlékünnepre írta Szentimrei Márton, sz. Benedek-rendi tag, a pannonhalmi lyceumban a történ. tanára. Komárom, Ziegler Károly könyvnyomdájából 1880. 8-adr. 500 lap.

„Nem bírálunk, hanem tapsolunk!“ — ezt mondta valaki, mikor a bírálat nagyon is helyén lett volna. Annál több joggal mondhatom én ezt a czimben jelzett műre nézve, mikor elég okom van nem bírálni és még több tapsolni. Oly téren mozog e munka és két részében, mint két hatalmas karral, oly igazságokat ölel föl, hogy az én kevés tehetségem föl sem érné bírálatképen. De meg nincs is arra szükség, hogy e könyv adattartalma külön bírálat alá vétessék; rég kiállották és dicséretesen állották ki a bírálatot azon

nagy nevű szerzők, kikre őszinte elismeréssel hivatkozik Szentimrei, különösen az utolsó fejezetben (491. s k. l.). A mi pedig szerzőnk tapintatosságát illeti a válogatásban, ügyességét a csoportosítás és rendezésben: arra legjobb bírálat maga a könyv tartalmának rövid jelzése.

Említettem is már, hogy az egész két részből áll. Az I. (7—253. l.) sz. Benedek élete, a II. (257—495. l.) sz. B. hatása és a szerzetesi intézmény történelmi és társadalmi jelentősége. — Hanem az az I. rész nem egy kinyújtott fejezet a szentek életéből. Sz. B. személyéhez és élete történetéhez fűződik itt minden, de úgy, hogy ezt a személyt, ezt az életet lehetőleg minden oldalról kidomborítsa. Bevezetésül a szerzetesi élet mivoltának meleg hangon szóló, világos kifejtése emeli föl az olvasót azon magasságra, ahonnan a sz. rendalapítónak életét és működését beláthatja, megítélheti. A történelmi, társadalmi és helyi viszonyok részletes, élénk rajza pótolja aztán ama különben könnyen ma-

*

gyarazható hiányt, melylyel a szentnek legrégibb életiróinál találkozunk, kik őt természetfölötti hivatásának magaslatán szemlélvén, életéből is leginkább csak a természetfölötti mozzanatokat emelik ki. *) Itt azt a természetfölöttiekben oly gazdag életet a korabeli társadalom természetes viszonyai közt látjuk lefolyni — annál szebb, annál magasztosabb képben, minél jobban elüt környezetétől. — Ilyen ez az I. rész, mely nem is végződhetnék szebben, méltóbban, mint a „szereget hangjával“, melylyel szerzőnk a nagy rendalapító ereklyéi fölött támadt kesernyés viták fölemelését akarja ellensúlyozni; a 252—253. lapok bizonyára az egész könyv legszebb lapjai közül valók.

A II. résznek már czime is többet sejtet. És valóban ügyes kézzel van itt összehordva minden, ami a czimben megjelölt tárgy iránt a jóakaratot tájékozhatja, sőt gyógyíthatja még az elfogultat is. — Sz. Benedeknek és utána a nyugoti szerzetes rendeknek befolyása az egyház külső és belső gyarapodására; az emberiségnek anyagi, szellemi, tudományos, művészeti és társadalmi viszonyaira való hatásuk: mind oly kérdések, melyekről átalánosságban hallunk eleget, de ez nem igen lendít a dolgon; nagy terjedelmű tudományos munkák szólnak róluk terjedelmesen és tudományosan, de ezeket megkevesen olvassák. Szerzőnk eltalálta a nagy közönségnek való helyes módot, igazi mértéket; megérthetik azok is, kiket világ- és művelődéstörténeti reminiscenciák nem segítenek, — és olvashatják, sőt élvezettel olvashatják azok is, kiket a tudományosság nehéz apparatusa fásasztana. Bizonyos, hogy a munka gyakorlati jelentősége kiválóan ezt a részt illeti, aminthogy kiváló gonddal is van dolgozva. Szinte félek belőle valamit fölemlíteni; mert hol vessem végét? Mégsem állhatom meg, hogy a 8. és 10. fejezeteket ki ne emeljem, mint olyanokat, melyek különösen korunknak, sőt napjainknak szólnak. Anyagi érdekek és társadalmi kérdések: ezekben föl most a legtöbb ember feje, — és ezek mellé állítja itt szerzőnk az egyházat az ő szerzeteseivel. Kitünően sikerült részletek! Akinék ez a könyv birtokába kerül, ne sajnálja a fáradságot

*) A sz. B. életére vonatkozó legrégibb iratokat, sz. Gergelytől egész a 12. századig, a 491. s k. lapokon találjuk bibliographiche felsorolva, Lechner után.

már csak ezen fejezetek elolvasatása végett is bejuttatni bizonyos körökbe... Nincs az a vasfejú elfogultság, mely erre legalább is megneingana. — Az utolsó fejezet a mű genesise és czéljai iránt tájékoz, — „az előszót helyettesítő végszó az olvasóhoz.“

Ime, mennyi az ok — tapsolni! De hiányos volna ez ismertetés, ha nem szólna még az alakról, melyben e gazdag tartalom megjelen. Soha sem egészen mellékes dolog az; de legkevésbé az a nagyközönségnek szánt munkánál. Azt hiszem, dicséretnek nem mondhatnék e tekintetben alkalmasabb dicséretet annál, hogy az alak nem méltatlan a tartalomhoz. Az előadás könnyű, mesterkéletlen és (néhány ismétléseket leszámítva, különösen az I. részben) folytonosan érdekel, sőt leköt. Szerzőnk egész lélekkel szereti tárgyát és e szeretet melege az írott sorokból is ránk lehel. S amit különösen jól esik tapasztalni a mai szapora termelés alélt, szintelen, sőt romlott stylusával szemben: az a félreismerhetetlen törekvés, nemcsak magyarul, de magyarul is írni. Nem is a szerzőn mult, hogy az iskolakönyvek ifjúkori, s egyéb olvasmányok folytonos hatása alól nem sikerül egyszerre szabadulnia; hogy az ilyenek: társakhozi menés (177.), pusztábarani magánélet (88), szinpadképes (483.), hitszilárd (485.) stb. — aztán az a hogy-hárító miszerint, a németes „ha — úgy“ stb. még mindig kísértének stylusában. De ismétlem, egészben véve szépen, magyarul ír; s erre való öntudatos törekvését árulja el még némely hibája is, p. o. mikor eresz alól csurgó alá áll az ilyen szóval: biróvágy (483, a nyomorék „bíróság“ helyett). Hanem végre is mindezek, néhány lazán kötött vagy elsiklott („mint világosság a vékán állni van hivatva“ 50) mondattal együtt, bátran azon „hiányok“ közé róhatók, melyekkel szemben méltó jogon hivatkozik szerzőnk az alkalmi műnek aránylag igen rövid idő alatt történt összeállítására. Én sem annyira kifogásul emlegetem föl, mint inkább bizonyosságul arra, hogy nyílt szemekkel néztem.

A nyomtatás csinos, a correctura példás; — az egész mű pedig méltán viseli homlokán azon ünnep nevét, melyet sz. Benedek fia az egész művelt világ rokonszenves részvéte mellett üllöttek. S mi magyarok köszönettel tartozunk az áldozni kész főapátságnak és névszerint szerzőnk-

nek, hogy ezen alkalomból ily tanulságos könyvvel ajándékozták meg irodalmunkat. *)

Dr. Kanyurszky György. **A legyőzött**

király diadala. Nagybőjti beszédsorozat. Kalocsá, 1880. 174 l. Ára: 80 kr. A bíráló sokszor jut könyes helyzetbe, mikor az emberi önszeretet és érzékenykedés követeléseivel szemben, kénytelen, ha lelkiismeretes akar lenni, a tárgyilagosságot kimondani. Az emberek általában nagyon szerelmesek magukba, következőleg műveikbe is, elhívén azokról, hogy tökéletesek, hibátlanok, mentek minden emberi gyarlóságtól, a bírálat által föltüntetett fogyatkozásokat lázas sietséggel mentegetvén, illetőleg úgy tüntetvén föl azokat, mint nem hibákat, hanem tökéletességeket.

Nem e műre vonatkozólag mondám ezeket, hanem csak úgy általában, megengedhető lévén részemre is egy kis prolog, melyből különben előre gyanítható az én tárgyilagosságom. Szerző, mint e lapok szerkesztőjéhez írt soraiból tudom, nem tartozik az önhitt emberek közé, sőt szerény vallomása a tanulni, tökéletesedni vágyó lelket tünteti föl, elhívén magáról, hogy ember, s alkotásai emberi művek, melyektől nem lehet idegen a fogyatkozás.

En nekem jól esik kimondanom, hogy műve több, mint ő véli; jobb, tökéletesebb, mint milyenek ő gondolja: e mű az eltagadhatatlan tehetség s gondos, lelkiismeretes tanulmányozás kedves szülötte, föltalálhatók lévén benne mindazon tulajdonságok, melyek elválaszthatatlanok az egyházi beszédektől. Hét sz. beszédet tartalmaz e könyv, mely beszédek egyenként és összesen bírnak a válfaj megkülönböztető jellegével, teljesen beillenek az egyházi beszédek keretébe, kitöltvén annak hézagát tökéletesen. Választott tárgyai megkülönböztetettek, jól kiszemeltek, rendesen kettősek, és ellentétesek, a legalkalmasabbak a figyelem felkeltésére és lebilincselésére. A kidolgozás szabatos, hű a tárgyhoz, attól messze nem csapongván még digressióiban sem, tanuskodván szerző fokozott figyelméről, mely a fonalat egy percre sem téveszté szeme elől. Bizonyító érvei, idézetei alkalmazottak, ez utóbbiakban nem bő,

*) Ugy halljuk, hogy a szép számmal nyomtatott példányok egy része könyvárusi úton is hozzáférhetővé lesz, — amit éppen a műnek közérdekű volta tesz kívánatossá!

de nem is egészen szűk markú, bár itt nem ajánlhatjuk eléggé a sz. atyák tanulmányozását, azokban oly sok a drága gyöngy. A nyelvezet tiszta, az irány sima, a modor és hang emelkedett, gyakran patheticus, de csak ott, hol a tárgy, az eszme kiemelkedése megkívánja ezt a hangot. Az megbocsátható, hogy néhol pathosza magasan szökken; hogy néhol a leírás egy kis regényes színezetet ölt, megbocsátható pedig azért, mert alig egy-két helyütt fordul elő, s hiszem, hogy szerző erre most figyelmessé tétetvén, elhagyja e nem rossz, de itt nem alkalmas modort.

Nem régen egyik bírálatomra a megbírált mű szerzője, mivel művét teljesen hibátlanok vélte, azt jegyezte meg, hogy művét nem is olvastam. Ez ellen egyszerűen azzal bizonyítok, hogy e beszédsorozat előszavához szólok, még azt is átolvastam s abban találtam hibát, no meg a czimben is. — Egy kitünő egyházi szónok azt mondotta nekem egyszer, hogy az olyan kifejezések a szónok szájába: gyöngeségem, gyarlóságom, tehetetlenségem, gyöngesé szavaim nem valók; ne akarja a szónok, pusztá szerénykedésből, elhítni hallgatóival, hogy ő csakugyan olyan nagyon gyarló, gyönges, mert el találják hinni s egyik-másik azt gondolhatja: ha ilyen, hát minek lép szószékbe?! E fajta hibára találtam e mű előszavában, a VIII. lapon, az első pontban, a hol szerző beszél hivatlan voltáról; félti a kereszt tiszteletét avatatlan kezeinek ölelésétől; félti a legyőzött király diadalát kisszerű művének elhomályosításától. Ez, gyöngéden szólva, túlvitt szerénység és nincs is értelme, mert a kereszt tisztelete megmarad, a legyőzött király diadala ragyogni fog egyesek tévedései mellett is, még ha azok roszzakaratuak volnának is. Szerző Istennek tetsző dolgot végezett, jó akarata ösztönözte erre, többet hát a szivbe a sz. önbecsérzetből s ne akarja elhítni, hogy a magasztos dolgokat leránthatná, mert erre nem is képes. — Másik hiba maga a czim. (Tessék ezt különben az én kizárólagos nézetemnek tartani és ha nem tetszik, nem követni.) Ebben a czimben keresettséget látok, s véleményem szerint sokkal tökéletesebb, mert egyszerűbb lett volna ez: Nagybőjti sz. beszédek.

Hanem ezek absolute nem vonatkoznak magokra a sz. beszédekre, melyeket jóknak, a szószékhez illőknek, a hivek hit-erkölcsi életének

fejlesztésére alkalmasaknak tartok és állítok, kijelentvén, hogy szerző otthon van az egyházi szónoklat terén: működjék ott azzal a lelkesedéssel, mely e könyv minden sorából kiragyo; továbbbi működése, illetőleg alkotása még tökéletesebb leszen és én őt e működésre szivesen kérem föl, hogy bebizonyítsa némely szállongó vélekedések ellenében, hogy az egyház-szónoklati irodalom, ez idő szerint, szépen fejlődik és emelkedik.

e. s.

Zwenger János. **A hit, mint isteni erény.** Irta Zwenger

János, seckau herceg-püspök. Fordította a veszprémi növendékpapság Pázmányköre. Budapest, 1880. A „Hunyadi Mátyás“ intézet nyomása.

E mű, mint a szerző előszavában mondja, az ifjabb nemzedéknek van szánva, hogy az abból a hitnek, mint legdrágább szellemi kincsnek becsét, fenyegető veszélyeit és a védelem eszközeit megismerje. E czél elérésére a szerző bő alkalmat nyújt előttünk levő művében az olvasónak. Előadását logikai egymásután, egyszerűség, világosság, főleg pedig találó példák és hasonlatok kedvezően jellemzik.

A mű 3 fejezetre s minden fejezet több szakaszra van osztva. Első fejezetben a hit kötelezettségét fejt ki a kinyilatkoztatás szükségességének föltüntetése által. Másodikban a hit kötelmének lényegét, természetét és gyakorlását tárgyalja azon kérdések fölvetése által, hogy mit tesz általában s keresztény kath. módon hinni? mik a kath. hit alkotórészei s tulajdonai? miben áll a hit, mint isteni erény? hogyan kell azt a hit megismerése, ápolása, külső megvallása, terjesztése és védelmezése által gyakorolni? Harmadik fejezet a hit elleni vétségekről szól, még pedig első szakaszban a hitetlenség kezdő okairól: a vallási dolgokban való tudatlanságról, a vallási kötelmek elhanyagolásáról, az erkölcstelen életmódról, a kevélységről, a rossz iratok- és társaságokról; második szakaszban a hit elleni bünöket sorolja fel, minök a szabadelvü katolicismus, a szándékos hitkéteyek, az eretnekségek, a hitközönyösség és szabadkőmivesség; végül a harmadik szakaszban a teljes hitetlenséget, az új pogányságot rajzolja. E fejezet képezi a mű legsikerültebb és legérdekesebb részét. Fölfedi, alaposan megvilágítja s megczáfolja a hit dolgaiban uralkodó előítéleteket; fölfedi a veszélyeket s rámutat az óvószerekre is.

A veszprémi növendékpapság helyesen választott, midőn e mű fordítására vállalkozott. Tárnya és kidolgozása is olyan, hogy képességeket nem haladja túl s épen iskolai tanulmányaik körébe vág. Bár nem volt alkalmam a fordítást az eredetivel összevetni: de így is észrevehető több helyen, hogy a fordítás vagy a szórendben vagy a kifejezésben hiányos és nyelvtanilag incorrect. Csekély hibák ugyan, de olyanoknak, kik az irodalomban még csak gyakorolják magokat és kezdők, az apróbb hibák sok esetben jobban betudandók, mint a súlyos botlások, mert utóbbi esetben erejük gyengesége még mentségül vehető.

Pl. a 41. lapon: „Mikor az apostolok világgá mentek.“ — 43. l. „A legritkább erények gyakoroltattak nemcsak egyeseknél hanem számtalanok által.“ — 12. l. „Mit kell tenni az embernek, hogy a ker. kath. hit cselekményéhez eljusson?“ Ilyen az utána következő hat sor is. — 181. l. „Hogy lehet a hit érdemszerző? Mert az ember az által az Isten előtt legnemesebben használja szabadságát.“ — 263. l. „Istent lélekben ismét felmagasztalni... minden egyesnek sürgősb kötelessége, mint haldan: magán kötelesség.“ Hiányos és értelmetlen. — 369. l. „A kereszténység ezen volta ellen.“ — A 263 l. 3-ik bekezdése szintén (és nem „szinte“) értelmetlen. A határozott és határozatlan módú infinitivus pedig számtalan helyen gondatlanul használtatik. — Mind e hiányokat nem annyira megrovásul, mint okulásul soroltuk elő.

Magát a művet melegen ajánljuk annál inkább, mert a szentbeszédnek készítéséhez is bő anyagot szolgáltat. — Bolti ára 2 frt. Kiállítása esinos.

—k. —n.

Szilády Áron **Temesvári Pelbárt élete és munkái.** Kiadta a m. t.

akademia irodalomtörténeti bizottsága. Budapest, 1880.

E füzet, melylyel a m. t. akademia irodalomtörténeti bizottsága, egy új vállalat megindításába, az irodalomtörténeti monographiak kiadásába fogott, — egy szerény és irodalmunk történetében még eddig érdeme szerint nem méltatott ferenczrendi szerzetesnek, Pelbártnak életével és munkáival foglalkozik. A 15 században élt; s mivel latinul irt, bár korának irodalmi mozgalmában tevékeny része volt, működését és

nevét, mint sok más egyházi íróét, irodalmunk történetében még sötét homály fedi. Elismeréssel kell kiemelnünk a szerző buzgalmát és jóakarát, melyet e szerzetes irodalmi érdeme, — műveinek értéke — s általában régi latin egyházi íróink iránt tanusít. „Csodálni lehet — írja a szerző, — hogy ezen aranymosásnak is mondható lélekemelő munkának teljesítésére még mindig oly huzódózva vállalkozunk, pedig az anyag nagy részéhez ma már fáradság nélkül juthatunk.“ Irodalmunk történetének első századait még át sem kutattuk „mégis hiszszük s talán tanítjuk is, hogy az egész középkor sötét tudatlanság kora! Nekünk legalább eddig sem kellett volna ezt hinnünk s tanítanunk.“ Nem bizony. Ámde sokkal könnyebb ily modern szólamokkal lapokat teleírni, mint a derék szerzőhöz hasonló buzgalommal, fejtörés és irodalmi készültséggel tanulmányozni „azokat az istenadta rég elavult predikációkat,“ melyek, habár latinul írvák, az akkori kor szellemi életét, érzését és izlését tükrözik vissza, melyek egyszersmind codexeink és magyar kézirataink forrásaiul is szolgálnak, mint pl. Pelbárt művei. Azért igen helyesen írja a szerző, hogy „annak a ki műve-

lődésünk, tudományosságunk történetét akarja megírni, vagy a tudománynak csupán egy szakát, de alaposan akarja művelni s azzal is törődik, hogy mit tudtak és tettek a régi magyar tudósok: nem szabad bele nem tekintenie abba a latin nyelvű régi magyar irodalomba, melylyel annak idejében semmivel sem valottunk kevesebb becsületet a világ előtt, mint a mennyit ma valunk mostani törekvéseinkkel.“

A szerző közül több mutatónyt Pelbárt Stellarium és Pomerium de sanctis című prédikációiból, úgy szintén latin és magyar Katalin legendájából is. A Katalin-legendát latinját a szerző 1877-ben külföldön fődözte föl. Összeböngézte azon magyar szavakat is, melyek Pelbárt latin munkáiban előfordulnak: ez által Pelbártot, mint szótárirodalmunk alapvető munkásainak egyikét tünteti föl.

Ohajtjuk hogy a m. t. akadémia kiadásában ily füzetek minél sűrűbben jöjjenek egymásután; hogy a m. t. akadémia, régi latin íróink műveinek gazdag kincsanyagát nemzeti műveltségünk s irodalomtörténetünk javára kiaknázza s értékesítse.

—k. —n.

Értesítés*) a veszprémi növendékpapság Pázmány-körének szellemi s anyagi állapotáról az 1879—80-iki tanévben.

A kötelesség parancsolja, hogy beszámoljunk a törekvésről, melylyel a pártolást kiérdemelni iparkodtunk; a kötelesség, hogy számot adjunk azoknak, kiknek egyedül köszönhetjük körünk anyagi jólétét s ezzel kapcsolatban részünkről — a szellemi hasznot.

Ama szíves fogadtatás, melyben a múlt évi kiadványunk részesült, bátorított fel bennünket arra, hogy ez évben szintén a hirneves kath. egyháziró dr. Zwerger János, seckau herceg-püspök „A hit, mint isteni erény“ című művét ültessük át édes honi nyelvünkre; sajtó alá is rendeztük Maecenasunk ngys. és főtiszt. Forintos István apátkanonok ur, kegyes jótévőnk, jelentékeny anyagi segélye mellett. Pázmánykörünk kiadványainak XIV. folyamával adja ezuttal kifelé ható működésének jelét.

A mi szellemi munkálkodásunk egész folya-

*) A többi egyházirodalmi iskolákról is szívesen vennénk hasonló értesítést.

matát illeti és a miről értesíteni m. t. pártoló tagjainkat különös kötelességünk, értesítésünk a következőben vonható össze. Körünk e tanévben eddig 18 rendes és 3 rendkívüli gyűlést tartott, mely a legélénkebb szellemi mozgalmak színtere volt, úgy a szavakat, mint a beérkezett félévi dolgozatok bírálatainak, esetleg maguknak a dolgozatoknak felolvasását illetőleg. A fősúlyt a szavatokra fektettük, amaz ismeretes axioma elvét követve; orator fit, mely törekvésünk sikeres eredményéről a szerénység tiltja, hogy bővebben nyilatkozzunk. A mi pedig a munkálatokat illeti: beérkezett eddig összesen 43 részint eredeti, részint fordított mű, ezek közül azonban csak 17 fogadtatott el, a mit talán részben a bírálatok elfogulatlan szigorúságának lehet tulajdonítani, hogy így évkönyvünk még az erősebb kritikát is kiálló művekkel teljek meg. Tudományos önképzésünk felébresztésére s minél nagyobb mérvű fokozására pályázat hirdettetett, tudván azt, hogy a pályaza-

tok csak felvillanyozzák az erőket a munkálkodásra. 8 pályázat 11 jutalommal (viszonyítva anyagi és könyvtári állapotunkhoz) tüzetett ki, és pedig a következő tételű:

I. Szt. beszédre. „A világ úgy mint van reánk nézve úgy, a mint vagyunk legjobb és pedig: a) külső alakulásában, b) az emberi társadalom természetes intézményeiben, c) saját magunkban való intézményekben.“

II. Meghatározott tételű értekezésre („Mi befolyással van a vallás a nevelésre“.)

III. Szabad értekezés.

IV. Beszély. (Eredeti.)

V—VII. Költeményre

a) alkalmi,
b) eredeti és
c) fordított, végül

VIII. Műfordításra.

Beérkezett összesen 15 pályamű, melyek közül csak 5 fogadtatott el. Hasonlólag hirdettetett pályázat a második félévben is. E helyen megemlítjük még azt is, hogy Pázmánykörünk tizenhat éves történelmének megírására körünk egy tagja kéretett fel, ki azt behatóan, körülményesen és rendszerezve állítá össze; fáradságos kutatása a munkálathoz viszonyítva díjaztatott.

Az önművelődésnek egyik leghathatósabb eszköze és éltető forrása a jól rendezett s bő könyvtár. Könyvtárunk ez évben részint adakozás, részint csere és vétel útján 27 művel 32 kötetben szaporodott, s így jelenleg 885 kötetből álló könyvtárunkban képviselve van 430 mű 770 darabban s hogy a kor színvonalán állhassunk, sem a politikai, sem a szépirodalmi, sem a tudományos lapokban és folyóiratokban nem szenvedtünk hiányt.

Körünk anyagi állapotát illetőleg: pénztárunk, daczára a tetemes kiadásoknak, meglehe-

tős állapotban van. Készpénzben 1600 frttal rendelkezik, mely összeg a helybeli takarékpénztárban van letéve gyümölcsözés végett. De hogy anyagi ügyeinkről szóló értesítésünk is teljesen hű legyen, kötelességünknek tartjuk n. é. pártfogóinknak szíves tudomására hozni, hogy van Pázmány-körünknek 700 frton felüli holt tőkéje, a mennyiben ezt annak nevezhetjük is, t. i. a pártoló tagok részint évi pártoló tagsági díjaikkal, részint pedig különböző kiadványaink megrendelése után járó összeggel hátralékban vannak; azért a kör már jó eleve elhatározta, hogy évi kiadványait a t. pártoló tagoknak ezután utánvétellel küldi s ezt már három év óta gyakorolja is. Jelen tanévünk XVI. rendes gyűlésén pedig azon határozatot hozta a kör, hogy minden egyes hátralékos, a mű szétküldésével tartozásának le törlesztésére szólittassék föl. Körünk szellemi felvirágoztatásának jól felfogott érdekében tehát teljes tisztelettel felhívjuk t. pártolóink becses figyelmét az érintett határozatunkban kifejezett cél elérésének kiviteléhez, s egyuttal legyen szabad reményünket kifejeznünk, hogy lelkes s körünknek szellemi életét szívökön viselő pártolóink szíves elnégzésére s becses jó akaratára számíthatunk.

Ezzel befejeztük volna rövidre vont jelentésünket. Midőn evvel kedves kötelességet teljesítettünk, végüdvözletül őszinte köszönetet mondunk mindazoknak, kik akár szellemi, akár anyagi téren segélyükkel az ezen évi eredmény létrehozásában közreműködtek.

Magunkat továbbra is kegyes pártfogóink szíves jóindulatába ajánlva maradtunk hálás pártfogoltjaink.

Veszprém, márczius hóban.

A növendékpapság Pázmánykörének ez évi tagjai.

Irodalmi vegyesek.

— *Balits Antal urnak.* Én emberi műnek tartom B. ur nagybőjti egyházi beszédeit. De minthogy a „Religio“ 25. 26. 27. 28. 29. számaiban közölt észrevételekben kimutatni igyekszik biralatom ellenében, hogy nagybőjti beszédei correctek, minden hiány nélküliek, tökéletesek: ha a t. közönség is úgy itél, mint szerző ur, akkor csak örvendeni fogok Biráló.

— *Lengyel Miklós* vál. püsp. és egri kápt.

nagyprépost ur irodalmi alapítványára pályatételül újabban a következő kérdés lett kitűzve: Tüntessék föl alaposan és kimerítőleg azon viszony, mely a vallás és morál közt szükségkép létezik. Mit kell tartanunk a korunkban sokat hangoztatott vallás nélküli morálról? — A pályaművek idegen kézzel írva s a szerző nevét rejtő jelígs levéllel ellátva, 1881. év december hó 31-ig az egyházm. hivatalhoz küldendők.

— *Dr. Zafféry Károly*, a szatmári kath. főgymn. rendes tanára, a fiumei állami felsőbb köznevelési igazgatójává neveztetett.

— *Somogyi Károly* esztergomi kanonok Szegednek ajándékozta he tvenezer kötetes könyvtárát, hogy az egyetem létesítését elősegítse. A nagyszerű adomány a városban roppant lelkesedést keltett.

— *Irodalmi pályadíj*. Dr. Fraknoi Vilmos nagyvárad kanonok megígérte, hogy ezentul a budapesti növendékpapság magyar egyházirodalmi iskolájában száz forint pályadíjat tűz ki évenként leginkább abból a szándékból, hogy a pályadíjat nyert értekezések a kör évi kiadványában megjelenjenek.

— *Gyakorlati Hitelemzések* című kiadványom, mely már is husz főpásztor és sok tanfőú kedvező ajánlását bírja s minden oldalról a legmelegebb pártfogásban részesül, intenciókra is megszerezhető. A hitelemzés néhány lelkes pártolói ugyanis, „hogy a jó ügy minél szélesebb körben terjedjen,“ bőven elláttak ilyenmő intenciókkal s ez által lehetségessé tették, hogy hat intentio végzése fejében bárkinek bérmentve megküldhessem. Egyes megrendeléseknél a hely, megye és utolsó posta tiszta kiírását kéri: Baján, (Bácsm.) 1880. apr. 10-én. *Keletéri*.

— *A budapesti növ. papság* magyar egyházi-irodalmi iskolája „Munkálatai.“nak 43-ik évfolyamára hirdet előfizetést. Ez évi „Munkálatainak“ tárgyát 2 fordított és 4 eredeti értekezés, továbbá néhány költemény képezi. A fordított értekezések elseje: „A vasárnap megszentelése“, Hergenröther kitűnő tollából származik és a közérdekű tárgyat vallási, társadalmi és közegészségügyi szempontból tárgyalja. A második szintén fordított értekezés: „Az emberi törvények és az engedelmesség“ címmel, hasonlóan közérdekű és napi kérdéssel foglalkozik. Az eredeti értekezések sorát a szeplő nélkül való fogantatás hitezikkelyéről irt dolgozat nyitja meg. Az iskola a bold. Szűz iránt érzett gyermeki kegyeletének ohajt kifejezést adni, midőn az említett hitezikkely kihirdetésének huszonötödik évfordulója alkalmából kiadványában közli ez értekezést, melynek első része a hitezikkely bizonyításával, második része a kihirdetés korszerűségével foglalkozik. A negyedik értekezés az egyiptologia legújabb vívmányait használja föl a Szentírás ama részének bizonyítására, mely József annyi-

ra kedves történetével foglalkozik. Az ötödik a vallási viszonyokat tárgyalja a szécsényi gyűlés idejében, különösen azon villongásokat karolván föl, melyeket a protestánsok támasztottak és ápoltak a katolikusok és kiválóan Jézus társasága ellen; végül a hatodik aquinói sz. Tamás tanát adja elő a bold. Szűz szeplőtelen fogantatásáról. Az egészet több zsoldár-fordítás és a régibb tagoknak egy-két jelesebb költői terméke fejezi be. A „Munkálatok“ e 43. évfolyamát, mely május hó első felében jelenik meg és 22—24 ivre fog terjedni, előfizetőknek 1 frt 60 krért, növendékpapoknak 1 frt 30 krért adjuk. A megrendelések legzélszerűbben a pénz előleges beküldésével eszközölhetők, mivel ez esetben az előfizető meg van kímélve az utánvételtetemes költségeitől.

— *Megrendelési fölhívás* ily című korrajzra: „Az irgalmas néni ke.“ Flámand nyelven irta Snieder A. Dr. Brinckmann H. német fordítása után magyaritá a kalocsai növendékpapság „Sz. Ágoston-“ról címzett magyar egyházirodalmi egylete. Midőn Snieder A.-nak flámand eredetű korrajzát Dr. Brinckmann német fordítása után honi irodalmunkba átültetni elhatároztuk, egyedül azon czél lebegett szemünk előtt: vajha a mélyen tisztelt magyar olvasó közönségnek egy, a modern társadalmi élet köréből vett s korunk uralkodó szelleme és jellemének leginkább megfelelő tárgyú és irányú kor- és jellemrajz kézbesítésével némi jó szolgálatot tehetnénk. Egyébiránt a mű belértékét illetőleg mindenesetre figyelemreméltó és ajánló azon körülmény, hogy az már nem csak a német, de már jóval előbb a francia irodalomba is áttétetvén, szerzőjének nemcsak méltányos elismerést, hanem nagy írói hírnevet is alkotott. Azon jó reményben, hogy e jeles mű magyar fordítása a mélyen tisztelt magyar olvasó közönségnél is helyeslő pártolásra és lelkes fogadtatásra fog találni, egy példány árát csak egy forintra szabtuk. A könyvet, mely 18—20 8-adrétű nyomtatott ivre fog terjedni csinos kiállításban még a folyótanév végén fogjuk utánvételt a t. megrendelőknék szétküldeni. Nyolcz, egyszerre megrendelt példány után egy tiszteletpéldánnyal kedveskedünk. Az aláírási íveket minél előbb kérjük hozzánk beküldetni. Kelt Kalocsán, 1880. Sz. József napján. *A kalocsai növ. papság „Sz. Ágoston-egyletének“ ez évi tagjai.*

— „Katholikus alapelveken nyugvó, általános szentirásai magyarázatán (Hermeneutica Biblica Gen.) Kiadta: Dr. Güntner Gábor, ker. János. Latin eredetiből magyaritá: Dr. Lessenyei Ferencz, papneveldei hittanár Szatmáron.“

A tapasztalás fényesen igazolja, hogy a theologiai tantárgyaknak magyar nyelven való előadása és tanulása nemcsak nem hátrányos ugy a tananyagra való tekintetből, mint a felmutatott eredményt illetőleg, sőt sokszoros előnnyel van egybekapcsolva. Innen van, hogy a legújabb időben több, magyar nyelven szerkesztett, részint eredeti, részint fordított tankönyv jelent meg és készül esetleg megjeleni.

A magyarországi papneveldekben a „Szentirásai Magyarázatán“ (Hermeneutica Biblica) a rendes theol. tantárgyak között szerepel, kézikönyv gyanánt majdnem félszázad óta a b. em. tudós Ranolder által classicus latin nyelven szerkesztett munka használtatik; e munkát azonban maholnap nem kaphatjuk meg a könyvpiaczon és így nem lesz mit növendékeink kezeibe adni. Hogy ezen, esetleg felmerülő hiánynon segítsék, egyszersmind, hogy említett tantárgynak magyar nyelven való kiadása által a theol. tudomány érdekébe némi szolgálatot tegyek: lefordítottam Dr. Güntner Gábor, ker. János, egykori prágai hit-

tanár által latin nyelven kiadott: Általános Szentirásai Magyarázatán. Azért tartottam pedig épen e tankönyvet czélszerűnek és érdemesnek a lefordításra; mert e könyv több tudós elme fáradhatlan szorgalmának gyümölcse. Arigler neve nagy a szentirásai tudományok terén, e férfiú vetette meg e mű első alapvonalait; dr. Koppmann, de különösen dr. Kozelka, egykori bécsi egyetemi tanár kéziratáikban javították azt, míg végre dr. Güntner ismét hosszú, tanári pályáján szerzett tapasztalataival bővítve kiadta e munkát. Fordításom sajtó alá rendezetten készen áll, és mihelyt biztosítva látom m. t. előfizetőim és megrendelőim szives pártfogása által a nyomdai költségeket, azonnal nyomdába adom azt. A munkának, mely a latinban 15 ivre terjed, árát 1 frt. 50 krban állapítottam meg, mely összegnek be- küldői a könyvet bérmentve fogják megkapni, a t. megrendelők pedig utánvétellel. Előfizetéseknél az utalványlapot, megrendeléseknél pedig a levelezőlapot kérem használni, pontosan megjelölvén mindkét lapon a lakhelyet és az utolsó postát. Egyszerre megrendelt 9 példányra a tizediket ingyen fogom adni. Szatmáron, 1880-ik év sz. György havában. Dr. Lessenyei Ferencz, papneveldei hittanár.

Könyvészet.

- **Csaplár Benedek.* Kegyeletes emlékezés a kegyes-tanítórend néhány áldott emlékű boldogultjára. Bpest, 1879. Hunyadi M intézet. Ára ?
- **Csiky Gergely.* Elbeszélések. (Bpest.) 2 frt.
- **Haudék Agoston.* látogatásom Lateau Lujzánál, a bois d'uainei stigmatizált szüznél. 1879. július 18-án. Két képpel. Budapest. Hunyadi M. intézet. 1880. Ára 15 kr. A jövedelem a kereszténység közös atyja XIII. Leo ő szentsége számára fiui szeretetadományul van ajánlva.
- **Kazaly Imre.* Az egyetemes egyháztörténelem kézikönyve. Első kötet. A keresztény ó-kor. II. füzet. Vác, 1880. 8. r. 123—250. lap. Ára 85 kr.
- **Kerekes Arvéd.* Az apostoli szentszék nevezet-

- nek régisége és jelentménye. Történelmi értekezés. Budapest. 1880. 8 r. 111 l.
- **Talabér János.* A kath. kereszténység az ő szent cselekményeiben, időiben és helyiségeiben vagyis Egyházi beszédek. Zollner Ev. János után fordította Talabér János. II. évfolyam 13. és 14. füzet. Ezen két füzettel a jeles munka immár teljesen be van fejezve. A műhöz Tettey Nándor és társánál csinos bekötési táblák is kaphatók, megrendelési árak, a négy kötethez összesen 2 frt 40 kr.
- **Talabér János.* Franciaország lourdesi kegyhelye. Lasserre Henrik után és a tulajdonjog fentartása mellett írta T. J. II. kiadás. Budapest. 1879. XIV. 535 l. Ára 2 frt.
- **Zollner* lásd Talabér.

TARTALOM:

Az irodalmi kritikáról. Szemle. Szentimrei M. Sz. Benedek élete és hatása és a szerzetesi intézmény történelmi és társadalmi jelentősége.	Dr. Kanyurszky György. A legyőzött király diadala. Zwenger J. A hit, mint isteni erény. Szilády Aron. Temesvári Pelbárt élete és munkái.	Értesítés a veszprémi növ. papság Pázmány-körének szellemi s anyagi állapotáról. Irodalmi vegyesek. Könyvészet.
--	--	---

A megrendelések teljesítésére ajánlja magát **Szolcsányi Gyula**, könyvkereskedő Egerben.

Nyomatott az érseki lyc. könyvnyomdában, Egerben, 1880.